

мовідносин культури і релігії полягає в тому, що окремі явища культури минулих епох як неперехідні цінності мають релігійну форму. Це дає підставу богословам стверджувати, що церква була єдиним носієм і хранителем культури минулого. Вся культура - з храму, твердять клерикали, підкреслюючи "стимулюючу" роль християнства в розвитку культури.

Звертаючись до історичного минулого як складової цивілізаційного процесу, ми бачимо, що церква ніколи не стояла осторонь духовного життя суспільства: вона намагалася підкорити його собі, посилювати за допомогою художньої творчості свій вплив на почуття і розум людей. І навіть коли церква ставала знаряддям соціально-політичного і духовного гніту, проте перетворити культуру на галузь богослов'я вона не змогла. Кожний крок культури на шляху її розвитку окупувався дорогою ціною. Тому, опрацьовуючи культурологічні питання в курсі історії європейської цивілізації, доцільно звертати увагу на те, що у духовній спадщині минулого чітко простежується боротьба двох тенденцій - релігійно-консервативної і культурно-прогресивної.

ОСВІДЧЕННЯ В КОХАННІ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ

О. Курочкін (кафедра історії НаУКМА)

Відомо, що етнічна своєрідність краще виявляється у сфері емоційного, ніж раціонального. Цікаво перекоонатися в цьому, досліджуючи історичну типологію найінтимнішого та найуніверсальнішого людського почуття - кохання.

Враховуючи екзистенціональні потреби студентської молоді, а також беручи до уваги незаперечний постулат - "Хто знає один народ - не знає жодного", з метою активізації навчального процесу слухачам курсу "Етнічна історія України" було запропоновано підготувати реферати з теми "Освідчення в коханні у різних етнічних традиціях". Стан розробки даної про-

блематики у науковій літературі виключав можливість механічного списування й мимоволі спонукав до необхідності самостійних студій на терені порівняльної етнології.

Представлений у 20-ти рефератах матеріал, за всієї неоднозначності авторських підходів, дозволив простежити основні ланки еволюції важливого культурно-етичного феномену. Освідчення в коханні як вільний вияв почуттів і симпатій двох "Я" у європейській традиції з'являється досить пізно. У первісному і ранньофеодальному суспільстві цей "діалог сердець" надійно блокувався системою патріархальних звичаїв, табу і обмежень, що виключали вільне парування й свободу шлюбного вибору. Багатьом народам відоме публічне освідчення в коханні, яке відбувалося у присутності батьків, членів роду і громади.

Класичні взірці вишуканого (куртуазного) кохання пов'язані з рицарським культом служіння Прекрасній Дамі. Значний вплив на формування загальноєвропейського кодексу любовного спілкування мали: творчість Овідія, поетична спадщина трубадурів і міннезінгерів, досвід амурних ігор, нагромаджений в аристократичних салонах і при дворах монархів (насамперед французького), школа виховання "високих почуттів" у літературі романтичного і сентиментального напрямку.

Великий інтерес становлять етноспецифічні риси освідчення в коханні. Їх варіативність обумовлена багатьма факторами і конкретно реалізується: у вербальних формулах, на зразок чеченської - "моє око наповнилося тобою"; у прадавній мові жестів, поз і рухів (наприклад, ритуальне колупання печі в українському сватанні); у ритуальних предметах-символах (яблуко, квітка, листівка у день св.Валентина тощо); в особливому музичному, вокальному, хореографічному кодї поведінки.

Студентською аудиторією помічена тенденція до зниження ціннісного статусу любовного освідчення в сучасній літературі і життя, що корелюється із загрозливою трансформацією кохання у войовничий секс.